

десятихвилинних перерв для відпочинку, ситуація відразу змінилася: плінність робочої сили різко знизилася, а вироблення зросло.

Висновки авторських експериментів зводилися здебільшого до 3-х постулатів:

- 1) людина являє собою «соціальну тварину»;
- 2) тверда ієрархія підпорядкованості, формалізація організаційних процесів несумісні з природою людини;
- 3) рішення проблеми людини – справа бізнесменів.

Мейо в основу поставив людські відносини, думаючи, що конфлікти між людиною, і організацією, а в більш загальному випадку із суспільством у цілому, можна зняти, задовольняючи потреби виконавця, від чого вигравали як працівники, так і роботодавці.

Суть концепції Мейо полягає в тому, що сама робота, сам виробничий процес мають відносно менше значення, ніж соціальне і психологічне положення робітника в процесі виробництва. Тому всі проблеми виробництва повинні розглядатися з позицій людських відносин, з обліком соціального і психологічного факторів.

Хоторнські «експерименти вплинули на всю наступну практику раціоналізації управління.

Доктрина «людських відносин» розкрила важливість неформальних факторів діяльності організації. На зміну суворої формалізації організаційних процесів, твердої ієрархії підпорядкованості, властивих класичним теоріям управління, прийшла вимога врахування неформальних аспектів життя організації. Були проголошені нові цінності західноєвропейського управління, продуктивності праці, серед яких і «освіта робітників», «групові рішення», «паритетне управління», що вважаються важливим необхідним фактором забезпечення ефективної діяльності організації. Саме ці аспекти управління є сьогодні домінуючими в моделі західноєвропейського управління.

*Жижиян П.М. – аспірант
(Запоріжжя, ЗНТУ)*

ДОСВІД УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСКИХ ВІДНОСИН: РОЗВИТОК, ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ (1999-2004 рр.)

Українсько-польські відносини мабуть ще починаючи з 1990 р., коли під час візиту в Україну міністра закордонних справ Польщі І.Скубішевського було підписано Декларацію про засади та основні напрямки польсько-українських відносин були приречені стати одним з основних чинників побудови нової політичної карти Європи. Саме стан і рівень розвитку українсько-польських стосунків є одним з факторів стабільності не тільки регіону Центрально-Східної Європи, а й для всього європейського співтовариства.

Обумовлено це перш за все важливим геополітичним та геоекономічним становищем обох країн в умовах тих змін в Європі, які відбувалися протягом кн. ХХ – поч ХХІ ст., зокрема розширенням кордонів Європейського Союзу на схід, і включення Республіки Польщі до цього об'єднання. Зрозуміло, що більш раціональним для всього Європейського Союзу ... є перетворення цього регіону (України) в зону найбільш активного співробітництва між європейським та євразійським господарськими просторами [1, 47].

Протягом 1999-2004 рр. відносини між Україною та Польщею розвивались досить інтенсивно. З часу прийняття 22 травня 1997 р. Спільної заяви А.Квасневського та Л.Кучми “До порозуміння і єднання” офіційно набули стратегічного характеру і одним з головних завдань українсько-польських відносин продовжував залишатись перехід до контролю виконання відповідних механізмів та реалізації досягнутих домовленостей [2, 97].

Черговим підтвердженням важливості польсько-української співпраці став офіційний документ “Східна політика Європейського Союзу в перспективі його розширення за рахунок держав Центральної та Східної Європи – польська точка зору”, підготовлений в жовтні 2002 р. В цьому документі зокрема зазначалось: “... Польща готова розвивати співпрацю та будувати відносини безпосереднього сусідства з країнами та регіонами, які межують з розширеним ЄС, - Росією, Україною та Білоруссю,” та “... позитивно відповідаючи на запрошення ЄС, адресоване країнам, які знаходяться на стадії переговорного процесу з ним, Польща готова брати участь у реалізації проектів, про які говориться у Плані діяльності ЄС для Росії, а також для України”.

Цей документ можна трактувати по-різному, з одного боку, в черговий раз офіційна Польща висловила підтримку України у її євроатлантичних устремліннях, а з іншого боку “... польська точка зору” засвідчила прагнення Польщі до одноосібного лідерства в регіоні ЦСЕ, тобто її незацікавленості у перетворенні України на потужний центр впливу. Саме така позиція, а також те, що Польща розглядала і розглядає досі Україну як ринок для збуту своїх товарів – були і є основними розбіжностями в інтересах України та Польщі.

Тому саме в цей період більшість аналітиків, експертів як з польської так і з української сторони звертають увагу на необхідність знову ж таки переходу до конкретних справ. Так, “польською стороною планувалось, узалежнити рівень державної політичної підтримки України від розуміння економічних проблем Республіки Польща” [2,98].

Так, дійсно, основним пріоритетом зовнішньої політики нашого стратегічного партнера на той час був вступ до ЄС і тому Польща

відповідно, приділяла більше уваги саме зміцненню співпраці у цьому регіоні.

Розглядаючи українсько-польські відносини не слід забувати про те, що в цей час відбулися зміни у внутрішньополітичному становищі Польщі. За результатами парламентських виборів уряд очолив "Союз демократичних лівих сил". Відтоді почалися деякі зміни в східноєвропейських пріоритетах від "політично проукраїнських" в бік "економічно проросійських".

Свідченням цього було декілька прикладів:

- візит до Москви 14 жовтня 2001 р. А.Квасневського та офіційний візит В.Путіна до республіки Польщі у січні 2002 р.
- домовленість 11 листопада 2001 р. міністра закордонних справ Польщі В.Цімошевича з російським колегою І.Івановим щодо першочергової необхідності організації постійно діючого Форуму польсько-російського діалогу[2,99]

Особливо показовою в цьому плані є позиція Польщі в питанні будівництва газопроводу в обхід України. Своє практичне втілення польська позиція отримала в комплексній формулі, яка взаємо пов'язувала економічні, політичні та екологічні аспекти, і вперше була озвучена віце-прем'єром Уряду РП, міністром економіки Янушем Штайнхоффом на прес-конференції 12.02.00.

Розкриття змісту формули вказувало на завуальоване віддання пріоритету власне економічним чинникам. Хоча віце-прем'єр і висловив розуміння значущості даного питання для України як бути чи не бути в економічному сенсі, він одночасно зазначив, що Польща зацікавлена в будівництві 2-ї нитки через свою територію з огляду на можливість добре заробити на транзиті, а відтак урядом допускалася можливість, що газопровід обмине Україну в словацькому напрямку [4,60]. Польща, розглядаючи питання добудови російського газопроводу до Європи опинилась під сильним тиском як своїх Західних партнерів так і з боку Росії. Росія розпочала активне просування проекту, використовуючи щодо Польщі три основні інструменти впливу:

- постійні згадки і деякі практичні кроки в напрямку реалізації ідеї г.зв. "підморського газопроводу" - сполучення між Росією та Німеччиною по дну Балтійського моря;
- переконування Польщі у ніби-то дуже солідних прибутках за транзит;
- залучення до зовнішнього тиску європейського чинника.

Суперечливе враження справила також позиція України. Офіційні особи української держави постійно звертали увагу на передусім політичний характер проблеми нового газопроводу та непереконливість економічних обґрунтувань ідеї. Тому українська сторона виступила з

пропозицією ряду конструктивних заходів для вирішення питання згідно із побажаннями Росії та країн ЄС щодо збільшення обсягів транзиту російського газу. Йшлося про модернізацію української газотранспортної системи (УГТС) та збільшення завдяки цьому її пропускної спроможності на третину. Відповідно пропонувалося спільне управління УГТС Росією, ЄС, Україною та Польщею.

З іншого боку, ряд висловлювань вищих посадових осіб України на тему газопроводу, та недостатнє інформування Україною Польщі щодо своїх угод з російською стороною в газовій сфері, створювали в польській сторони враження про брак однозначної та активної позиції України, її схильність до неясних компромісів. Відповідно зменшувалася рішучість Польщі у відстоювання інтересів українських партнерів. Показовим є висловлювання Д.Росаті міністра закордонних справ в уряді В.Цімошевича, який іронічно зазначив, що “з огляду на брак чіткої позиції Києва, Варшаві було б важко ошчасливити сусіда, входячи в конфлікт одночасно і з Євросоюзом, і з Росією”[4,65]

Приблизно така ж ситуація, тобто неоднозначність позиції Києва виявилась також і в питанні нафтопроводу “Одеса-Броди”. Рішення про реверсне використання цього нафтопроводу викликало різку, негативну реакцію з боку польської сторони.

Отже, протягом означеного періоду, розвиток українсько-польських відносин відбувався цілком у позитивному руслі. Так, зокрема, у дослідженні, проведеному Українським центром економічних та політичних досліджень ім. Разумкова серед польських експертів, було отримано такі результати: 35% польських експертів характеризували двосторонні відносини “як активний прогрес”, 47% - як “помірний прогрес” і лише 6% - як “стагнацію та погіршення” [3,53]. В той же час, не можна не помічати очевидних проблем у взаємовідносинах обох країн в означений період: нерішучість України в реалізації своїх євроатлантичних прагнень; а також непослідовність у проведенні внутрішніх перетворень, що, безперечно створювали негативний імідж країни в світі, і в Польщі зокрема. Саме певна суперечливість образу нашої держави в очах польських експертів впливає на визначення ними ролі і місця України в світі. Більшість (65%) з них характеризували Україну як маловпливову європейську державу, що знаходиться у пошуках свого місця в світі. Водночас, 55% експертів погоджувалися з оцінкою України як держави “буферної зони”; 53% - схилилися до думки, що Україна – це держава, що знаходиться під впливом Росії[3,59].

Таким чином, спираючись на досвід двосторонніх відносин України та Польщі протягом 1999-2004 рр. слід зробити такі висновки:

1. Протягом цього періоду відбулися значні зрушення в бік покращення стосунків і більш тісної співпраці, насамперед в політичній сфері,

та розвиток політичного аспекту відносин не можливий без врахування і забезпечення спільних інтересів в економічній сфері, про що свідчать такі приклади, як питання про газопровід та ін.

2. Основними проблемами залишались невизначеність національних інтересів України, нерішучість і непослідовність вирішенні найболючіших проблем України: корумпованості влади, забезпечення свободи слова та ін.

Література:

1. В.С. Будкін, З.О. Петренко. Співробітництво прикордонних регіонів України і Польщі: сучасний стан та можливі перспективи. Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. Зб. Наук. пр./ Т. Зарецька (заг. ред.); Центр українсько-польських студій – К.: 2002, 238 с.

2. Павленко Сучасний стан українсько-польських взаємин та перспектива співпраці РП і України в контексті майбутнього членства Польщі в ЄС. Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. Зб. Наук. пр./ Т. Зарецька (заг. ред.); Центр українсько-польських студій – К.: 2002, 238 с.

3. М. Пашков, В. Чалий Міжнародний імідж України: погляд із Польщі // Національна безпека і оборона – 2000 - №3

4. С. Стоєцький Позиція Польщі в питанні будівництва газопроводу в обхід України (лютий 2000-червень 2001р.). Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. Зб. Наук. пр./ Т. Зарецька (заг. ред.); Центр українсько-польських студій – К.: 2002, 238 с.

*Жук М.В. – канд. філос. н.
(Суми, СумДУ)*

УКРАЇНСЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ ПІСЛЯ «ПОМАРАНЧОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ».

1. Сучасний етап розвитку України однозначно неможливо зрозуміти без феномену «помаранчевої революції». Вона реально перетворила населення на фактор політичних дій і змінила форму взаємодії влади і населення. На сьогодні від влади очікують не тільки реальної програми дій і результатів, але і аналізу рівня успішності дій.

Дуже цікавим напрямком вивчення українських реалій після «помаранчевої революції» є практична адаптація суспільної, громадянської свідомості до таких стратегічних пріоритетів як *Євроінтеграція та розбудова громадянського суспільства* через реальні кроки, проекти, досягнення, а не через декларації. Особливо потрібно підкреслити формування свідомості на рівні готовності практично реалізовувати це в своєму повсякденному житті.